

พระพุทธศาสนากับการเมืองไทยในโลกปัจจุบัน Buddhism and Thai politics in today's world

ธงชัย สิงอุดม

อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

บทคัดย่อ

การเมืองไทยจะไม่เห็นความสำคัญกับการสนับสนุนช่วยเหลือการก่อสร้างถาวรวัตถุ และความร่วมมือต่าง ๆ ของกลุ่มพุทธศาสนิกชน ชมรม สมาคมและองค์กรพุทธศาสนิกชนสัมพันธ์ทั่วโลก ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ ไม่ค่อยเห็นเด่นชัด และ ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิคการเผยแผ่ธรรม การปฏิบัติธรรมของกันและกัน ที่อธิบายธรรมด้านประยุกต์ เพื่อให้คนหนุ่มสาวเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา เป็นความสัมพันธ์ไม่ตรีทางศาสนาระหว่างประเทศ ทุกศาสนาในโลกล้วนมีคำสอนให้ศาสนิกชนประพฤติตนเป็นคนดี ทั้งดีต่อสังคมและดีต่อศาสนา วิธีการทำความดีนั้นแต่ละศาสนาก็จะแตกต่างกันไปตามแต่บทบัญญัติและหลักการของศาสนานั้นๆ แต่ทุกศาสนาก็มีจุดร่วมกันคือการให้ความสำคัญแก่จิตใจการเชื่อมั่นในความดีการเสียสละโดยไม่ให้เห็นแก่ตัวน้อยที่สุด แต่ปัจจุบันศาสนาพุทธกำลังเผชิญกับปัญหาท้าทายร่วมกัน เช่น ปัญหาท้าทายทางการเมืองจากภายนอก และปัญหาท้าทายทางการเมืองจากภายใน ซึ่งสังคมไทยที่นับถือพระพุทธศาสนา อันกำลังเผชิญกับปัญหานานานับประการ

คำสำคัญ : พระพุทธศาสนา. การเมืองไทย.โลกปัจจุบัน

Abstract

Thai politics will not see the importance of supporting the construction of an institution. And various collaborations of Buddhist groups, societies, associations and Buddhist relations organizations around the world Resulting in good relations between countries Is not obvious and there are exchanges to learn the techniques of spreading the dharma Dhamma practice That explains the applied field For young people to see the value of Buddhism Is an international religious relationship Every religion in the world has teachings for religious observers to be good people. Both good for society and good for religion How to do good deeds. each religion will vary according to the laws and principles of that religion. But every religion has a common point: to give importance to the mind. the belief in goodness. selflessness. and the least selfishness. But now. Buddhism is facing common challenges. such as external political

challenges. And political challenges from within In which Thai society respects Buddhism Which is facing many problems

Keyword. Buddhism. Thai politics. Today's world

บทนำ

การศึกษาประวัติพระพุทธศาสนาในดินแดนตะวันตก มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ อันเนื่องมาจากเป็น เรื่องค่อนข้างใหม่สำหรับวงการการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย การเคลื่อนตัวเข้าไปในตะวันตกของ พระพุทธศาสนาเท่าที่มีหลักฐานยืนยันได้เมื่อประมาณ 200 ปี มาแล้ว ดังนั้น ข้อมูลในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นประวัติ ความเป็นมาสภาพการณ์ในปัจจุบัน อิทธิพลของพระพุทธศาสนาตลอดถึงแนวโน้มในอนาคต ยังมีจำนวนน้อย อย่างไรก็ดีตามการศึกษาประวัติของพระพุทธศาสนาในยุโรปและอเมริกา จะทำให้เราทราบถึงภาพรวมของ พระพุทธศาสนาในเวทีโลกได้กว้างขึ้น ยิ่งหากมีความมั่นใจในกระบวนการค้นแบบพุทธว่าจะเป็นดัชนีชี้นำสันติภาพแก่มวลมนุษยชาติ ดังที่คาดหวังกันอยู่ด้วยแล้ว การศึกษาสืบค้นเรื่องราวของพระพุทธศาสนาในทั่วทุกมุมโลกก็ยิ่งเป็น เรื่องที่นักศึกษาและขยายขอบเขตความรู้ด้านนี้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

เรื่องราวของพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นจากจุดเล็กๆในแผ่นดินชมพูทวีปแถบเอเชียใต้ตั้งแต่ยุคโบราณ ประมาณ 2500 ปีมาแล้ว ค่อยขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ ตามกาล และแพร่หลายไปทั่วทุกภูมิภาคของโลกในปัจจุบัน ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาจะเห็นว่ามีความจริง รุ่งเรืองและเสื่อมโทรมเป็นคู่ขนานมาตลอด เสื่อมโทรมจากที่หนึ่ง ไปรุ่งเรืองยังอีกที่หนึ่งบนผิวเปลือกโลก และในปัจจุบันซึ่งถือว่าเป็นยุคไร้พรมแดนพระพุทธศาสนามีแนวโน้มจะ ขยายตัวกว้างไกลยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะกระบวนการค้นแบบพุทธเน้นหลักสันติภาพ ภารดรภาพ สมภาพ ซึ่งประเด็นนี้เป็น เหตุผลสำคัญทำให้องค์การสหประชาชาติ ให้การรับรองวันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากลสหประชาชาติ และน่าจะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะผลักดันให้พระพุทธศาสนากระจายกว้างไกล รวดเร็วเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวในโลกของพระพุทธศาสนาในทศวรรษที่ผ่านมา ถือว่าเป็นความเคลื่อนไหวที่สำคัญ โดยชาวพุทธทั่วโลกได้จัดประชุมการร่วมมือระหว่างชาวพุทธและเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาอย่างยิ่งใหญ่ที่ ประเทศไทย ทำให้มองเห็นได้ว่าในปัจจุบันชาวพุทธกำลังพยายามศึกษาแนวทางปรับปรุงพัฒนาพระพุทธศาสนาให้ ก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน สร้างความเป็นเอกภาพเพื่อผลักดันให้ พระพุทธศาสนามีคุณค่าและความหมายต่อโลกอย่างแท้จริง เหตุการณ์ดังกล่าวถือเป็นประวัติศาสตร์ครั้งสำคัญของ พระพุทธศาสนา

จากความเห็นเบื้องต้นสำหรับผู้เขียน พยายามมองให้เห็นภาพกว้างว่าในปัจจุบันพระพุทธศาสนาได้ ขยายตัวไปปรากฏอยู่ทุกมุมโลก ดังนั้นจึงควรที่จะนำเสนอเรื่องราวสถานการณ์ของพระพุทธศาสนาให้ครอบคลุมทุก ด้านทุกพื้นที่ที่พระพุทธศาสนาแผ่ขยายไป ซึ่งบทความชิ้นนี้มุ่งเขียนเพื่อถ่ายทอดความเป็นมาของพระพุทธศาสนาใน

ซีกโลกตะวันตกทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นทวีปเอเชีย ทวีปยุโรป ทวีปอเมริกา ทวีปออสเตรเลีย และทวีปแอฟริกา แต่เนื่องจากว่ามีเนื้อหาที่กว้างและมากเกินกว่าจะศึกษาได้ทั้งหมดจึงทอนลงให้ศึกษาเฉพาะทวีปยุโรปและอเมริกา

จากข้อมูลกลุ่มประเทศในตะวันตก ที่ตอบรับการเข้าร่วมประชุมชาวพุทธโลกที่ประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2549 มีจำนวนถึง 27 ประเทศ นอกจากนี้ยังมีอีกบางประเทศไม่ได้ส่งตัวแทนเข้าร่วม บทความนี้มุ่งศึกษาเนื้อหาเชิงสำรวจข้อมูลพระพุทธศาสนาที่ขยายไปยังทวีปต่างๆ ได้แก่ ทวีปยุโรป และอเมริกา เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาจึงศึกษาได้ในลักษณะเป็นการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเท่านั้น โดยมีประเด็นศึกษาอยู่ 4 ประเด็น คือ ปัญหาการกระจายรายได้ ปัญหาทางเศรษฐกิจ อิทธิพลของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาในด้านเศรษฐกิจ จะกล่าวถึงในแง่ของปัญหา คือ ปัญหาการกระจายรายได้กับปัญหาทางเศรษฐกิจที่สำคัญมากเป็นปัญหาหนึ่งก็คือ ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน คนรวยก็รวยเหลือเกิน ส่วนคนจนก็จนมากเหลือเกิน หรือคนร่ำรวยมีจำนวนน้อยแต่มีรายได้มาก ขณะเดียวกัน คนจนมีจำนวนมากและมีรายได้ต่ำมาก เมื่อความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจเป็นเช่นนี้ ก็ย่อมทำให้คนจนมีความเดือดร้อนเป็นทุกข์และก็มีโอกาสที่จะยากจนมากยิ่งขึ้น เมื่อต้องการอยากจะทำอะไรก็มักจะติดขัดกลายเป็นอุปสรรคเป็นปัญหาไปเสียหมด และโอกาสที่จะต้องกู้หนี้ยืมสินก็มีมากขึ้น ความยากจนก็ตี การกู้หนี้ยืมสินก็ตี ล้วนแต่เป็นสาเหตุแห่งความเดือดร้อนทั้งสิ้น และความขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ในการทำงานต่าง ๆ

ดังนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งของกลาง คือ เงินไว้ใช้จ่ายใช้สอยบำบัดทุกข์บำรุงสุข เมื่อมีงานทำ ก็ย่อมจะได้เงินเป็นค่าตอบแทน ดังคำขวัญที่ว่า “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” ก็ย่อมมีผู้ที่เป็นเจ้าของงานในฐานะนายจ้างและผู้ทำงานในฐานะลูกจ้าง นายจ้างกับลูกจ้างนี้ ก็มักจะมีปัญหาขัดแย้งกันอยู่บ่อยครั้ง สาเหตุความขัดแย้งอาจมีมากมายหลายอย่าง เช่น ลูกจ้างไม่สนใจและรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานเท่าที่ควร ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน หรือมีผลงานออกมาไม่เป็นที่พอใจของนายจ้าง ส่วนนายจ้างก็อาจจะไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน นายจ้างใช้วิธีปกครองลูกจ้างไม่เป็นธรรมหรือไม่เข้าใจชีวิตจิตใจของลูกจ้างที่ต้องการเรียกร้องให้ขึ้นค่าจ้างเนื่องจากค่าจ้างต่ำไม่เพียงพอต่อการครองชีพและนายจ้างไม่ยอมขึ้นให้ เป็นต้น

จึงทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น สังเกตได้ว่าความขัดแย้งต่าง ๆ ถ้าฝ่ายหนึ่งได้อีกฝ่ายหนึ่งมักเสีย เช่น ถ้านายจ้างขึ้นค่าแรงค่าจ้างแก่ลูกจ้างนายจ้างก็จะรู้ว่า เป็นการเสียเปรียบเพราะต้นทุนสูงขึ้น เป็นต้น แต่ความขัดแย้งส่วนมากเกิดขึ้นเนื่องจากลูกจ้างรู้สึกว่าคุณนายจ้างเอาเปรียบหรือปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ลูกจ้างจึงมีการรวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อเรียกร้องสิ่งที่ลูกจ้างต้องการทำให้เกิดสมาคมลูกจ้างและการนัดหยุดงาน เป็นต้น เพื่อให้มีกำลังต่อรองกับนายจ้างในการเรียกร้องสิ่งต่างๆ ที่ตนต้องการมีการรวมกำลังลูกจ้างเพื่อเจรจาท่องกับนายจ้างและใช้วิธีการต่างๆ เช่น นัดหยุดงานก็เพื่อให้เกิดอำนาจการเจรจาต่อรอง กล่าวคือ ถ้าอำนาจการเจรจาต่อรองของฝ่ายใดมากกว่าก็จะมีสิทธิมีเสียงมากกว่าในการเจรจา

ด้วยเหตุนี้ความขัดแย้งจึงมักจะเกิดขึ้นเสมอ โดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมและกลุ่มสาขาอื่นๆ นอกจากการเกษตร การหยุดงาน หรือการทำลายซึ่งกันและกัน จึงเป็นเหตุการณ์ธรรมดา ในระบบเศรษฐกิจ เป็นการทำให้

สิ้นเปลืองทรัพยากรมนุษย์ ตลอดทำให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไปอย่างน่าเสียดายเมื่อมีการหยุดงาน ทรงผลให้เกิดปัญหาใจผู้ร้ายชุกชุม ใจผู้ร้ายปล้นทรัพย์สินของผู้อื่น นอกจากเป็นผู้ทำผิดกฎหมาย บ้านเมืองเป็นอาชญากร นำความเดือดร้อนมาสู่สังคมแล้วยังเป็นผู้ประพฤติดีศีลธรรมและทำลายเศรษฐกิจของชาติอีกด้วย เพราะเป็นผู้เบียดเบียนเจ้าทรัพย์และถ่วงความเจริญ คือ นอกจากตัวเองจะไม่ประกอบสัมมาอาชีพแล้วยังขัดขวางผู้อื่นซึ่งทำการประกอบสัมมาอาชีพเพื่อประโยชน์และความเจริญของบ้านเมืองในการแก้ปัญหาใจผู้ร้าย (คณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือ.2543.หน้า32)

ดังนั้นจะต้องแก้ไขให้ถูกต้องและผู้ที่แก้ไขได้ดี ได้แก่ผู้เป็นหัวหน้าผู้ปกครองหรือผู้บริหารบ้านเมืองโดยจะต้องแก้ไขที่ปัญหาเศรษฐกิจ ผลกระทบต่อสังคมไทยและในแง่ของปัจเจกบุคคลคนไทยย่อมกินอยู่อย่างแร้นแค้นอดอยากไม่สามารถตั้งตนได้ไม่สามารถจะกระทำอะไรตามที่ต้องการ ส่วนในแง่ของสังคม ย่อมก่อให้เกิดช่องว่างความเหลื่อมล้ำกันระหว่างคนรวยกับคนจนเป็นภาระของสังคมที่จะต้องให้ความช่วยเหลือ จึงก่อให้เกิดความล่าช้าในการพัฒนาประเทศ ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและความไม่มั่นคงทางสังคมก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมาเช่นปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น

พระพุทธศาสนาในแง่ของการเมือง เศรษฐกิจของชาติย่อมเป็นตัววัดคุณภาพของประเทศ คุณภาพของนักปกครอง คุณภาพของประชาชนและการให้ความเชื่อมั่นระหว่างประเทศ ส่งผลให้สังคมการเมืองทางพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจเกิดช่องว่างในทางความคิดของอีกชนชั้นจึงนำมาซึ่งความขัดแย้งทางความคิดส่งผลให้การพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมไม่มีความต่อเนื่องกัน ดังได้กล่าวมาแล้วว่าจุดประสงค์ของเศรษฐกิจนั้น ก็เพื่อบำบัดหรือสนองความต้องการของมนุษย์ให้เกิดความมั่งคั่งสมบูรณ์ด้วยโภคทรัพย์หรือจะกล่าวอย่างง่ายก็เพื่อให้ประชาชนมีการอยู่ดีกินดี หรือมีมาตรฐานในการครองชีพสูงขึ้นใน ทางเศรษฐกิจถือว่ายังมีการอยู่ดีกินดีด้วยเครื่องอุปโภคบริโภคมากเพียงใด ชีวิตย่อมมีความสุขและสะดวกสบายมากเพียงนั้นและเชื่อว่าเมื่อมีสินค้าและบริการที่ผลิตได้ให้แก่ประชาชนโดยทั่วถึงมากยิ่งขึ้น ประชาชนก็จะมีมีความสุขและความเป็นอยู่ดีขึ้น ความสุขดังกล่าว จึงกล่าวได้ว่าเป็นความสุขในด้านวัตถุ จะกล่าวว่าความมุ่งหมายของเศรษฐกิจก็เพื่อจะสร้างความสุขใจด้าน วัตถุให้แก่มนุษย์นั่นเอง

เมื่อพิจารณาตามประวัติศาสตร์ พระพุทธศาสนาแผ่ไปสู่ตะวันตกเองตามธรรมชาติ ไม่มีการวางแผนโครงการล่วงหน้า โดยที่ศาสนาและวัฒนธรรมตะวันออกรวมถึงพระพุทธศาสนาด้วยเป็นที่สนใจของนักปราชญ์ทางตะวันตกมาก ในมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้บรรจุภาษาสันสกฤต บาลี จีนและอียิปต์ เข้าในหลักสูตรการศึกษา ต่อมาได้มีการพิมพ์และแปลคัมภีร์พระพุทธศาสนาเป็นอันมาก นักปราชญ์ที่มีชื่อเสียงได้สนใจศึกษาพระพุทธศาสนา เช่น แม็ก มิลเลอร์ (Max Muler) ได้พิมพ์หนังสือพระไตรปิฎกทั้งฉบับตะวันออก ทั้งฉบับยุโรป และหนังสือสำคัญๆ อีกหลายเล่ม ริส เดวิดส์ ได้พิมพ์พระไตรปิฎก และหนังสือพระพุทธศาสนาอื่นๆ ทั้งยังได้ตั้งสมาคมบาลีปริวรรต (Pali Text Society) เซอร์ เอ็ดวิน อาร์โนลด์ (Sir Edwin Arnold) เขียนหนังสือ “ประทีปแห่งเอเชีย”(Ligth of Asia) เป็นต้น

ในพุทธศตวรรษที่ 24 พระพุทธศาสนาไม่เพียงแต่เป็นที่สนใจของนักปราชญ์และนักประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่ยังเป็นที่น่าสนใจของประชาชนผู้สนใจผู้แสวงหาศาสนา และแนวทางดำเนินชีวิตที่ดีกว่าศาสนาคริสต์ด้วย โชว์เพน เฮาเออร์ ได้ประกาศตนเป็นพุทธศาสนิก และเขียนหนังสือแพร่หลายไปทั่วยุโรป แต่พระพุทธศาสนาเพิ่งตั้งลงมั่นคงในตะวันตกเมื่อตอนปลายพุทธศตวรรษที่ 24 นี้เองเกิดสมาคมต่างๆ อย่างแพร่หลายช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันนี้อาจกล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนาได้ตั้งลงมั่นคงในทุกภูมิภาคของโลกตะวันตก แม้ผู้นับถือจะมีจำนวนน้อย แต่อิทธิพลของพระพุทธศาสนาก็แผ่ไปกว้างขวางมาก ตั้งแต่สันสกฤตโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา (ไวทย. พีแอล.2499. หน้า453-454)

พระพุทธศาสนาคลื่นใหม่ที่ขยายเข้าไปยังดินแดนตะวันตกเริ่มขึ้นในยุคใหม่ เป็นช่วงของการล่าอาณานิคมของชาวยุโรปเมื่อประมาณปลายพุทธศตวรรษที่ 23 อันได้แก่ ประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส เป็นต้น เมื่อเข้ามาครอบครองดินแดนเอเชียแล้วสนใจพระพุทธศาสนา จากนั้นกลุ่มประเทศตะวันตกก็เริ่มหันมานับถือพระพุทธศาสนามากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งมีทั้งพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทและพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ส่วนลักษณะการศึกษาเรียนรู้พระพุทธศาสนาของชาวตะวันตกมักศึกษาในรูปแบบมหาวิทยาลัย แล้วนำไปสู่การฝึกปฏิบัติขัดเกลา และเกิดองค์กรพุทธขึ้น ซึ่งต่างจากตะวันออกที่ฝึกศึกษาพระพุทธศาสนาในรูปแบบทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต

อาจสรุปในประเด็นด้านประวัติความเป็นมาได้ว่า พระพุทธศาสนาแพร่ขยายเข้าสู่ยุโรปตั้งแต่เมื่อไรไม่มีหลักฐานยืนยันตายตัว ลักษณะการขยายตัวของพระพุทธศาสนาเท่าที่มีหลักฐาน เริ่มจากความสนใจของปัจเจกบุคคลชาวยุโรป จากนั้นก็ขยายตัวเป็นองค์กร ตลอดถึงการเคลื่อนตัวของกลุ่มชาวพุทธจากภูมิภาคตะวันออกเข้ามายุโรป ทำให้เกิดชุมชนชาวพุทธขึ้น ชาวตะวันตกบางท่านมีความศรัทธาแรงกล้าบวชเป็นพระภิกษุ แล้วทำการเผยแผ่ในแถบประเทศภูมิภาคของตน มีการศึกษาแล้วเรียบเรียงวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาขึ้น ในสถาบันทางการศึกษาบางแห่งจัดให้มีการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาเกิดงานเขียนวิชาการด้านพระพุทธศาสนามากขึ้น

พระพุทธศาสนากับการเมืองในอนาคต

มีเงื่อนไขหลายอย่างที่เป็นดัชนีบ่งชี้แนวโน้มของพระพุทธศาสนาในยุโรปได้แก่

1)องค์การสหประชาชาติให้การสนับสนุน โดยรับรองวันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากลของสหประชาชาติ ซึ่งถือว่าเป็นความหวังของชาวโลก ที่จะสร้างสันติภาพในการอยู่ร่วมกันได้ ดังสาส์นแสดงความยินดีและสนับสนุนของเลขาธิการองค์การสหประชาชาติว่า “มีงานสำคัญเร่งด่วน สำหรับผู้นำศาสนาทั่วโลกที่ต้องรวบรวมพลังกันให้เข้มแข็งยิ่งกว่าเดิมเพื่อที่จะให้พวกเราเข้าถึงปัญหาที่เป็นพื้นฐานของมนุษย์ ปัญหาที่เราสั่งสมมาแต่ดั้งเดิม จำเป็นที่จะต้องนำมาใช้ ช่วยเหลือครอบครัวมนุษย์อย่างจริงจัง ให้อยู่เหนือความชิงชังและความแบ่งแยก”

การประชุมสุดยอดสันติภาพโลกได้เริ่มกระตุ้นให้ผู้นำศาสนาร่วมกับองค์การสหประชาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการขจัดความรุนแรง และการเปลี่ยนความรุนแรงนั้นไปสู่สันติวิธี พระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญที่จะทำการรณรงค์เพื่อสันติภาพของโลก นั้นอาจเนื่องมาจากข้อเท็จจริงที่ว่า มีวัฏจักรแห่งการเบียดเบียนกันที่เกิดขึ้นใน

สังคมพุทธน้อยกว่าเกิดขึ้นในสังคมศาสนาอื่น เมื่อผู้นำอริยและผู้นำมุสลิมจากตะวันออกกลางมานั่งประชุมกัน ข้าพเจ้าเชื่อว่าควรจะมีผู้นำชาวพุทธในโตะนั้นด้วย ซึ่งเป็นผู้ไม่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์อันวุ่นวายนั้นและไม่มีควมพยายามแบบใช้อารมณ์ในภูมิภาค...ด้วยปัญญาทาง พระพุทธศาสนาจะช่วยเปลี่ยนความแปลกแยกที่เกิดขึ้นมายาวนานไปสู่แนวคิดแห่งความเป็นเอกภาพของมนุษย์ในยุคใหม่ (เดนา เมอร์เรียม.2543.หน้า403-405)

2) การร่วมมือกันของกลุ่มชาวพุทธทั่วโลก ความเคลื่อนไหวล่าสุดเกี่ยวกับกลุ่มประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาได้ร่วมมือกันประชุม หาแนวทางร่วมกันพัฒนาสร้างสรรค์พระพุทธศาสนาให้เข้มแข็งและสอดคล้องกับสภาพการณ์ของโลกปัจจุบัน โดยประเทศไทยได้เป็นศูนย์กลางประสานการร่วมมือของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทและมหายาน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 เป็นต้นมา ก่อให้เกิดการร่วมมือกันของชาวพุทธมากขึ้น เช่น “สมัชชาพระพุทธศาสนาแห่งโลก” (The World Buddhism Conference) มีชื่อย่อว่า “สพล” (WBC) ประกอบด้วยสมาชิกภาพ 16 ประเทศ ซึ่งเป็นหลักประกันความมั่นคงและความก้าวหน้าของพระพุทธศาสนาระดับหนึ่ง นอกจากการประชุมเมื่อปี พ.ศ.2547 ดังที่มีการแถลงการณ์มีสาระเป็นข้อสรุปประเด็นหลักๆ จะมีการสร้างวัดและปราสาทที่สวยงามเพื่อใช้จัดสัมมนาวิชาการเรื่องการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของพระพุทธศาสนา การร่วมมือกันขององค์กรชาวพุทธถือเป็นประเด็นสำคัญองค์กรชาวพุทธ การศึกษาพระพุทธศาสนา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนากับสังคมสงเคราะห์ การรับรองวันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากล (กฎบัตรสมัชชาพระพุทธศาสนาแห่งโลก. 2543. หน้า 762-772)

3) การประชุมกลุ่มชาวพุทธทั่วโลกในทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้องค์กรพุทธเข้มแข็งขึ้น การทำงานอย่างจริงจัง ทุ่มเท เสียสละของเหล่าบรรดาพุทธศาสนิก ทั้งที่เป็นบรรพชิตและคฤหัสถ์ การไม่ขัดแย้งหักล้างกันเองในเรื่องของลัทธิวินัย รวมถึง “ทิศทางการวางแผนเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21” (พระ ดร.บอบ-ฮอง.2543. หน้า 727-738) อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้การปฏิบัติการกิจของพระธรรมทูตไทยสายต่างประเทศ นับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาการของพระพุทธศาสนาในยุโรปเป็นอย่างมาก จะเห็นว่ามีมีการปรับปรุงพัฒนาองค์กรอยู่เรื่อยๆ พระสงฆ์ไทยหลายรูปที่ปฏิบัติการกิจเข้าถึงกลุ่มประชาชนท้องถิ่น มีความสามารถเผยแผ่พุทธธรรมได้ลึกซึ้งจนสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติชาวต่างชาติให้มานับถือพระพุทธศาสนาได้ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มพระสงฆ์ที่เป็นชาวตะวันตกเองที่มีศรัทธาและมาฝึกปฏิบัติจากไทย พม่า ลังกา แล้วกลับไปสั่งสอนในประเทศของตนจนเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยอดเยี่ยม เช่น พระสุเมโธ ศิษย์หลวงพ่อบุชา พระสันติกโร ศิษย์หลวงพ่อบุชชา เป็นต้น

4) โลยยุคโลกาภิวัตน์(Globalization)เป็นสื่อนำกระบวนทัศน์แบบพุทธที่เน้นสันติภาพ มิตรภาพ ภราดรภาพ สอดรับกับสภาพการณ์ของโลกปัจจุบัน เข้าได้กับวิทยาการสมัยใหม่ ให้กระจายออกไปกว้างไกลอย่างไรขอบเขต เงื่อนไขเหล่านี้เป็นดัชนีชี้วัดว่าพระพุทธศาสนาในดินแดนยุโรปอาจ เจริญเติบโต รุ่งเรืองเฟื่องฟูขึ้นในเวลาอันใกล้

ในส่วนของพระพุทธศาสนาเถรวาทแบบไทย ในปี พ.ศ. 2513 ได้มีกลุ่มคณะพุทธศาสนิกชนชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ร่วมใจกันก่อตั้งพุทธสมาคมไทยอเมริกันขึ้น ที่นครลอสแอนเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนีย ได้ก่อตั้ง

สำนักสงฆ์ชั่วคราวที่นั่น พ.ศ.2515 ได้เริ่มสร้างวัดไทยแห่งแรกในอเมริกา เสร็จสมบูรณ์ในปี พ.ศ.2525 เป็นที่เรียบร้อยเพื่อทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ชาวไทยในนครลอสแอนเจลิส เป็นสถานที่เริ่มต้นแห่งแรก เพื่อจะทำการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาขยายวงกว้างไปยังรัฐอื่นในสหรัฐอเมริกาต่อไป

ส่วนเรื่องการเมืองไทยในปัจจุบัน ถ้ามองถึงระบบการเมืองของไทยส่วนใหญ่อยู่ในระบบหลายพรรคการเมือง ทำให้เกิดรัฐบาลผสมและรัฐบาลฝ่ายข้างน้อยซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เกิดขึ้นได้บางครั้งในการเมืองระบบรัฐสภา ระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตคะแนนสูงสุดที่ใช้ในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ทำให้เกิดระบบสองพรรคการเมือง ซึ่งพรรคไทยรักไทยและพรรคประชาธิปัตย์เป็นสองพรรคใหญ่ที่ครองที่นั่งในรัฐสภา อย่างไรก็ดี หลังรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 การเมืองไทยกลับเข้าสู่ระบบหลายพรรคการเมืองอีกครั้ง พัฒนาการการเมืองไทยเต็มไปด้วยเหตุการณ์รัฐประหารและการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ ประเทศไทยมีรัฐประหารมากที่สุดในโลกในประวัติศาสตร์ร่วมสมัย และมีรัฐธรรมนูญมากที่สุดในทวีปเอเชีย สะท้อนให้เห็นบทบาทของกองทัพในการเมืองไทยอย่างสูง และการแทรกแซงเป็นระยะ

พระมหากษัตริย์ไทย ซึ่งปัจจุบันได้แก่ พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นประมุขแห่งรัฐของไทย ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนปวงชนชาวไทยทางอำนาจสามฝ่ายของรัฐบาล ตามรัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ อัครศาสนูปถัมภก และจอมทัพไทย พระมหากษัตริย์ทรงมีคณะองคมนตรีทำหน้าที่ถวายความเห็นในพระราชกรณียกิจที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้พระมหากษัตริย์มีอำนาจสถาปนาและถอดถอนฐานันดรศักดิ์และพระราชทานและเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ แต่งตั้งและให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง แต่งตั้งและให้ข้าราชการในพระองค์พ้นจากตำแหน่ง พระมหากษัตริย์ไทยทรงมีพระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญจำกัด อย่างไรก็ตามยังทรงมีบทบาททางการเมืองไทยโดยเห็นได้จากการแทรกแซงในวิกฤตการณ์การเมือง และบางทีก็แทรกแซงการเมืองโดยตรงด้วย เช่น ในการรับรองคณะรัฐประหาร ซึ่งก็ปรากฏว่าบางทีพระมหากษัตริย์ก็ไม่รับรอง คณะรัฐประหารเหมือนกันดังบทบัญญัติใน ปี 2524 การสืบราชสันตติวงศ์เป็นไปตามกฎหมายแต่โดยวิธีการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายแต่โดยวิธีการดังกล่าวเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ การสืบราชสันตติวงศ์มีลักษณะเป็นการโอนจากบิดาสู่บุตรคนหัวปีเฉพาะที่เป็นชาย แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรฉบับปัจจุบันเปิดให้เสนอพระนามพระราชธิดาขึ้นสืบราชบัลลังก์ได้ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงตั้งรัชทายาทไว้

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

พระสงฆ์ไทยที่เข้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอเมริกา ให้ทัศนะว่า “มีสำนักปฏิบัติกรรมฐานมากมายหลายสำนัก หลายครูบาอาจารย์ ผู้ปฏิบัติยังหาแนวทางตนเองไม่พบ มักชอบเปลี่ยนอาจารย์ เปลี่ยนแนวปฏิบัติลองปฏิบัติใหม่ไปเรื่อยๆ อาจารย์สอนกรรมฐานมากแต่คนทำกรรมฐานจริงๆ ไม่ค่อยมี” (พระโพธิญาณเถระ (ชา สุภท)

โท.2544. หน้า 539) จากทัศนะดังกล่าวส่งผลทั้งด้านลบด้านบวก ทั้งนี้เพราะความหลากหลายก็เป็นทางเลือกมากขึ้น หลากหลายรูปแบบ แต่ก็อาจสร้างความสับสนขาดความเป็นเอกภาพและอ่อนแอได้เช่นกัน พระชาวอเมริกาที่บวชในสายมหายานให้ความเห็นว่า คลื่นพระพุทธศาสนาเข้าสู่ยุโรปได้อย่างไร พระพุทธศาสนาเป็นทางเลือกใหม่ ความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับชาวอเมริกาเป็นความสนใจช่วงต้น พระพุทธศาสนา มหายานเข้าถึง โกลด์สเตร์กว่า เข้าถึงง่ายกว่า ส่วนพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทเข้าถึงยากแต่มีรายละเอียดลึกซึ้งมากกว่า

รัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 การเมืองไทยกลับเข้าสู่ระบบหลายพรรคการเมืองอีกครั้ง พัฒนาการการเมืองไทยเต็มไปด้วยเหตุการณ์รัฐประหารและการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ ประเทศไทยมีรัฐประหารมากที่สุดในโลก ในประวัติศาสตร์ร่วมสมัย และมีรัฐธรรมนูญมากที่สุดในทวีปเอเชีย สะท้อนให้เห็นบทบาทของกองทัพในการเมืองไทยอย่างสูง และการแทรกแซงเป็นระยะ โดยเฉพาะการแทรกแซงทางด้านศาสนา เช่น พ.ร.บ.คณะสงฆ์ไทย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ควรจัดให้มีการเคลื่อนตัวของพระพุทธศาสนาเข้าสู่สังคมไทยในทุกชนชั้น และควรจัดให้มีการเคลื่อนตัวของพระพุทธศาสนาในยุคใหม่ให้สอดคล้องกับการเมืองไทยการเผยแผ่พระพุทธศาสนาควรมีกฎและขอบเขตที่ชัดเจน และรัดกุมมากกว่าเดิมที่มีอยู่ สภาพการณ์ของพระพุทธศาสนากับการเมืองไทยต้องมีความสอดคล้องกันตามหลักรัฐธรรมนูญ สภาพการณ์ของพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับสังคมไทยทุกชนชั้นคุณค่าของพระพุทธศาสนาที่มีต่อชาวไทยควรเป็นรูปธรรมชัดเจนตามหลักธรรมเนียมราชประเพณี

References

- กฏบัตรสมาชิชาพระพุทธศาสนาแห่งโลก. ในคณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือ. การประชุมสุดยอดผู้ชาวพุทธเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งโลก ครั้งที่ 2 ณ พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ประเทศไทย 9-11 พฤศจิกายน 2543.
- คณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือ. การประชุมสุดยอดผู้ชาวพุทธเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งโลก ครั้งที่ 2 ณ พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ประเทศไทย 9-11 พฤศจิกายน 2543. (กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน). 2543). หน้า 32.
- เดนา เมอร์เรียม . คำปราศรัยแสดงความยินดี. ในคณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือ. การประชุมสุดยอดผู้ชาวพุทธเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งโลก ครั้งที่ 2 ณ พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ประเทศไทย 9-11 พฤศจิกายน 2543.)
- บรรจง โสดาดี. การใช้ตรรกะในวิธีสอนของพระโพธิญาณเถระ(ชา สุภทฺโท). (เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาปรัชญา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 6 “งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางพระพุทธศาสนาเพื่อการใช้สังคม”

(Research and Creative Work on Buddhism for Social Service)

วันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2563 ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระโพธิญาณเถระ(ชา สุภทโท). อุปลมณี. พิมพ์ครั้งที่ 5. (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.2544

พระบอบ-ฮอง. ทิศทางการวางแผนเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21. ในคณะกรรมการจัดพิมพ์หนังสือ.

การประชุมสุดยอดผู้ชาวพุทธเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งโลก ครั้งที่ 2 ณ พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ประเทศไทย 9-11 พฤศจิกายน 2543.

ไวทย. พีแอล. พุทธศาสนประวัติระหว่าง 2500 ปีที่ล่วงแล้ว. รวมบทความวิชาการทางพระพุทธศาสนาพิมพ์ขึ้นในคราวฉลอง 25 พุทธศตวรรษ ณ ประเทศอินเดีย . 2499